

Aarhus Havn er Danmarks største containerhavn med central beliggenhed for bane, biler og skibe.

Aarhus

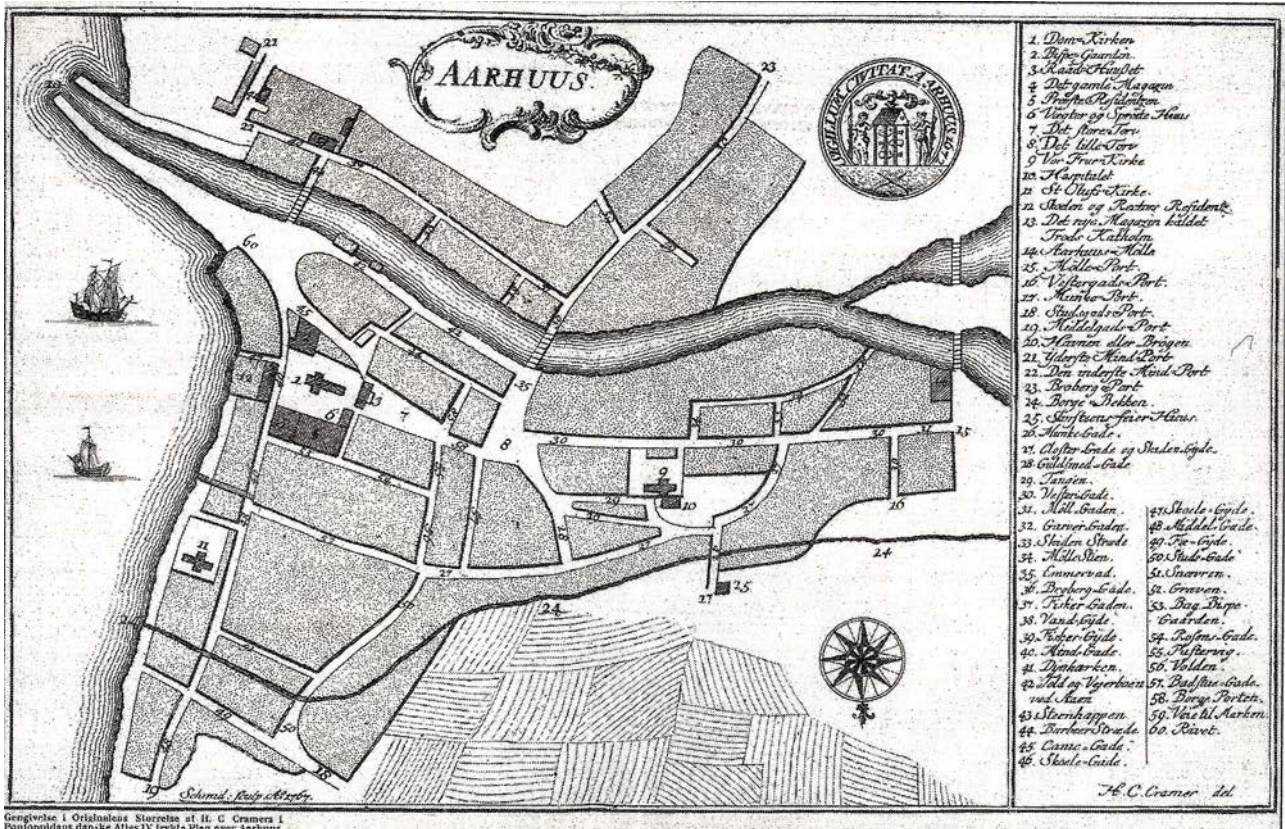
Der har været en havn i Aarhus i mere end tusind år. For beliggenheden ved en å, der løb ud til Kattegats kyst var et naturligt sted at anlægge en befæstet by og en handelsby, hvor der kunne handles med landbrugsprodukter og fisk hentet fra havets rigdomme. Fra Saxo ved vi, at Aarhus fungerede som en krigshavn i 1132, og at byen blev angrebet af vikinger nogle år senere.

Dengang var det kendtmænd i Aarhus, som lodsede. Men Aarhus adskiller sig fra andre byer ved, at det ikke var søens folk, som etablerede og ejede et lodseri. For af byens arkiver fremgår, at bystyret ansatte den første lods i 1743. Og få år senere - den 17. januar 1750 - vedtog bystyret et lodsreglement "hvorefter de her i Aarhus anordnede lidsenbrødre, lodser eller udroere sig haver at rette og forholde". Aarhus Havn har stadig et havnelodseri - der i dag er omfattet af havneloven og grandfather rights og autoriseret af Søfartsstyrelsen som et havnelodseri.

Ordet "lidsenbrødre" er en betegnelse for mænd, der bærer en byrde; denne beskæftigelse fik senere betegnelsen "drager". Ordet kendes også for mænd, der bar kufferter for folk på fx jernbanestationer i forrige århundrede. Pramdragere var mænd, der trak både langs åer. Ordet "lodser" er bevaret. Men "roere" er afløst af "bådmænd". Der var tillige fastsat takster for lidsenbrødre, lodser og roere. Bestemmelsen om lidsenbrødre blev ophævet i 1836. Lodserne skulle udføre deres arbejde "uden nogen uvillighed, knurren, støjen, banden og deslige, ellers kan de ogsaa paa grund af daarlig opførsel faa en mulkt eller idømmes strafs lidelse og efter omstændighederne aldeles kasseres".

Lodserne skulle først nøje haver at iagttage, om vandet i aen eller munden i havnen er saa højt, at det indkommende skib dér kan indløbe. Passer de ikke paa, og skibet eventuelt tager skade, er de erstatningspligtige og kan idømmes en mulkt."

Pontoppidans Danske Atlas fra 1787 viser, hvordan havnen, byen og åen så ud efter vedtagelsen af lodsreglementet. Den korsformede bygning tæt ved kysten lige neden for åen er Aarhus Domkirke.

På denne tegning, udført af Frederik Visby, ses havnens ældste lodshus i baggrunden. Lodshuset blev bygget i 1805 i to etager. Det havde et lille spir på taget med et lampefyrr og frit udsyn fra den øverste etage. Udgifterne til byggeriet blev afholdt af havnens kasse og bidrag fra købmænd, der havde egne skibe i søen. Lodshuset blev flyttet og ombygget i 1862 af arkitekt Vilh. Dahlerup. Det ydre skilte sig ikke meget ud fra det gamle, men både bygningen og taget blev lidt større. Bygningen fik også en balkon på førstesalen rundt om lodshuset ligesom det gamle lodshus. Og meget af det gamle lodshus blev genanvendt i det nye lodshus.

Det næste lodshus blev bygget i 1899 og ses her med sne og islag på tag og facader. Det fik bygget en ekstra etage på i 1926. Lodshuset skulle deles med toldvæsenet, og både lodser og toldere fik soverum i bygningen. Men skibene og skibstrafikken udviklede sig hastigt efter krigen, så omkring 1950 var tiden løbet fra dette lodshus.

I 1953 blev opført en bygning i fem etager, tegnet af arkitekt C.F. Møller, hvor bl.a. lodserne flyttede ind.

Lodstårnet var forberedt til otte etager, og de sidste tre etager blev tilføjet allerede to år senere.

I 1956 fik lodserne Danmarks første radaranlæg i lods-huset. Mols-Linien fik færgelands ved kajen lige uden for lodstårnet.

To lods både hjælper Mærskflådens og et af søens største containerskibe ind i Aarhus Havn i 2016.

Havnelodseriet ejer en mindre og to store lods både. Aarhus Havn er Danmarks næststørste havn og største containerhavn og har regelmæssige forbindelser til havne i de nordiske lande, Nord-, Syd- og Østeuropa samt til havne i Storbritannien, Middelhavet og Fjernøsten via mange rederier.

Aarhus Havn beskæftiger knap 100 medarbejdere samt flere tusinde medarbejdere i ca. 150 private havnerelaterede virksomheder på et areal, der strækker sig over 2,6 mio. kvadratmeter, hvor der bl.a. håndteres over 600.000 containere om året. Der anløber ca. 5.600 skibe om året med 18 mio. tons gods. Desuden har Mols-Linien en færgerute mellem Aarhus og Sjællands Odde.

Lodserne flyttede i begyndelsen af 2016 ind i Aarhus Havns nye havnecenter, der nu forener en lang række havnefunktioner i ét samlet bygningskompleks, der har stor fleksibilitet og tilpasningsdygtighed. Huset har, som alle bygningerne i det nye havneområde, en markant moderne arkitektur. Havnecenteret er tegnet af arkitektfirmaet C.F. Møller.

I havnecenteret findes bl.a. havnens administration, lodser, værksteder, lagre, kundemodtagelse, sikkerhedskontrol, velfærdsfaciliteter og en offentlig kantine. Mange private virksomheder har også lejet sig ind i havnecenteret, der er havnens administrative krumtap. Fotos: Århus Havn.

Havnens lodseri var godkendt som et kommunalt styret lodseri i henhold til havneloven før årtusindskiftet og omfattet af grandfather rights og fortsatte derfor som en kommunalt selvstyrehavn efter 2000. Ved indflytningen i havnecenteret i 2016 var havnelodseriet i Aarhus - der er Danmarks ældste havnelodseri og havde eksisteret i 273 år - godkendt til at udføre regionalloidsninger. Fotos: Aarhus Havn.

Skrevet af Danmarks Lodsmuseumsforening

Nedenfor ses satserne for landsætningspenge og rejsepenge for lodseriets distancelodsnings for året 1941.

Aarhus Statslodseri.

Ingen Lokaltakster, kun *Distancelodsnings* (se disse).

Distancerne regnes fra Heden.

Lodsbetalingen for Distancelodsningserne regnes med 3 Distancetillæg under den reglementerede Takst — dog ikke under Takstklasse 12 — da Lodseriet kun har Solodsnings.

Landsætningspenge.

Sommer 6 Kr. Vinter 8 Kr.

Rejsepenge:

Fra Hals	Kr.	14,00
— Grenaa el. Fornæs	—	8,00
— Frederikshavn	—	22,00
— Skagen	—	25,00
— Nyberg	—	20,00
— Vesborg	—	10,00
— Iljarno	—	10,00
— Fredericia	—	12,00
— Odense Gab	—	20,00
— Helsingør	—	30,00
— Oslo	—	100,00